

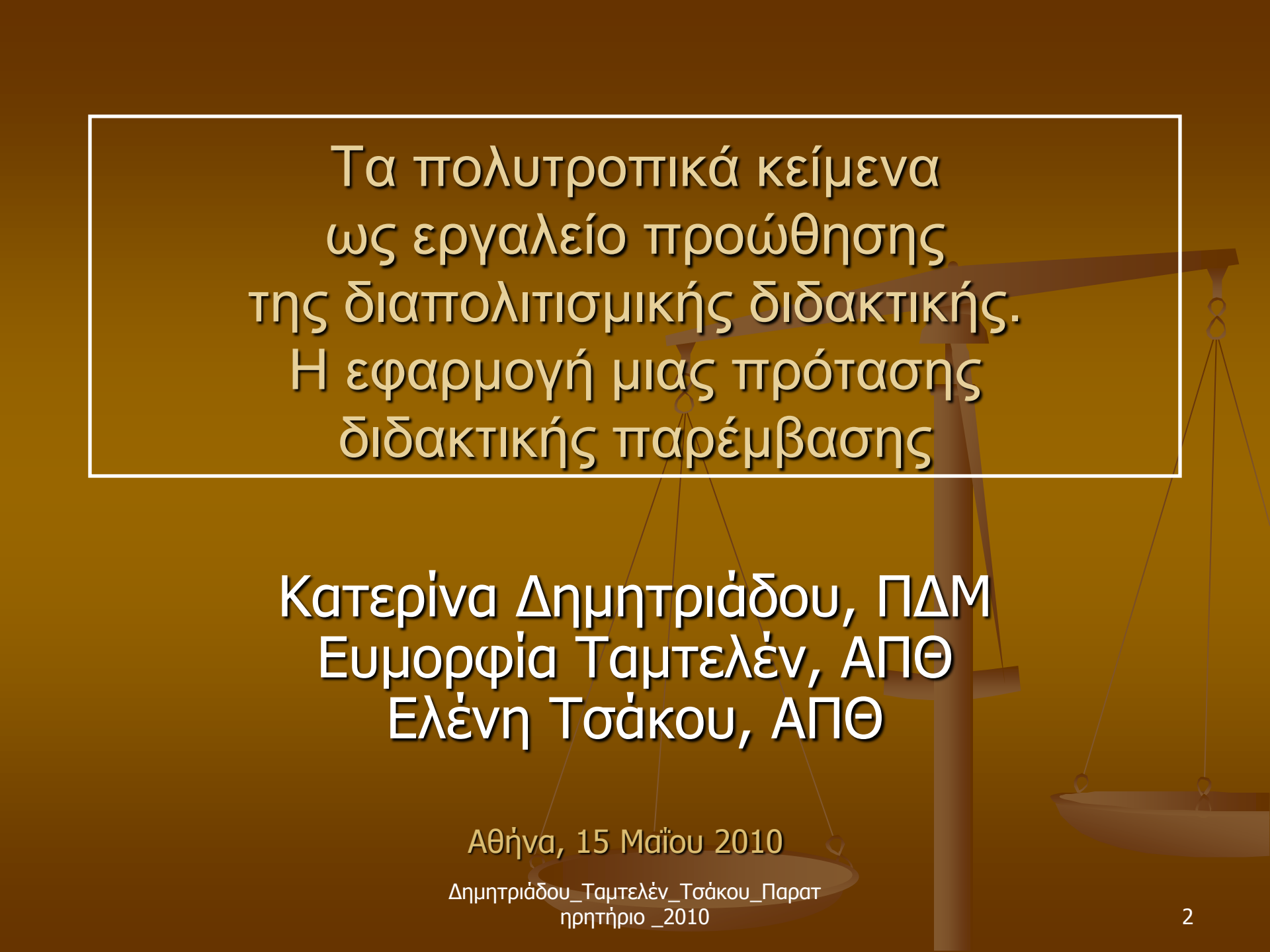

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

***Μετανάστευση, πολυπολιτισμικότητα
και εκπαιδευτικές προκλήσεις:
Πολιτική - Έρευνα - Πράξη***

Αθήνα, 14-15 Μαΐου 2010

Τα πολυτροπικά κείμενα
ως εργαλείο προώθησης
της διαπολιτισμικής διδακτικής.
Η εφαρμογή μιας πρότασης
διδακτικής παρέμβασης

Κατερίνα Δημητριάδου, ΠΔΜ
Ευμορφία Ταμτελέν, ΑΠΘ
Ελένη Τσάκου, ΑΠΘ

Αθήνα, 15 Μαΐου 2010

Δημητριάδου_Ταμτελέν_Τσάκου_Παρατ
ηρητήριο_2010

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Σχολικό
πρόγραμμα

Αναλυτικά
εργαλεία
μελέτης

«αόρατοι/σιωπηλοί»
μαθητές

Διδακτική παρέμβαση σε Γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης

Πλαίσιο:

«Κατάρτιση φιλολόγων σε θέματα
Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης»

Ιούλιος - Νοέμβριος 2009

Μέρη της παρουσίασης

A. Θεωρητικό μέρος

- Αρχές διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Μέθοδοι διαπολιτισμικής διδακτικής
- Πολυτροπικότητα

B. Πρακτικό μέρος

- Εφαρμογή διδακτικής παρέμβασης
- Αποτελέσματα – συμπεράσματα

Αρχές Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

- Ενσυναίσθηση
- Αλληλεγγύη
- Διαπολιτισμικός σεβασμός
- Εναντίωση στο ρατσισμό

Αναγκαιότητα Διαπολιτισμικής Διδακτικής 1/2

- Επαναπροσδιορισμός περιεχομένων και μεθόδων διδασκαλίας
- Ενθάρρυνση για ενεργό συμμετοχή

Αναγκαιότητα Διαπολιτισμικής Διδακτικής 2/2

- Εφαρμογή αρχών διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Κριτική τοποθέτηση μαθητών
- Υιοθέτηση επικοινωνιακής πρακτικής
- Διαφοροποιημένη διδασκαλία
- Εκσυγχρονισμός παραδοσιακών μοντέλων
- Προώθηση πολλαπλής νοημοσύνης
- Ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων

Μέθοδοι Διαπολιτισμικής Διδακτικής

- ευέλικτες μορφές διδασκαλίας
- ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- σχέδια συνεργατικής έρευνας (project)
- διαθεματικές προσεγγίσεις
- ερευνητική-ανακαλυπτική μέθοδος
- παιχνίδια ρόλων
- προσομοιώσεις
- προκαταβολικοί οργανωτές
- βραχύχρονες ομαδοποιήσεις
- βιωματική μάθηση
- διδασκαλία με χρήση ΤΠΕ
- αξιοποίηση της δημιουργικής σκέψης
- καταιγισμός ιδεών (ιδεοθύελλα)
- διδακτική αξιοποίηση της εικόνας

Διαπολιτισμική διδακτική και πολυτροπικότητα

- Ποικιλία σημειωτικών τρόπων (modes)
- Καλλιέργεια οπτικού γραμματισμού στο σχολείο

Η εικόνα ως μέσο αναπαράστασης της κοινωνικής εμπειρίας

- Συμπληρώνει και επεκτείνει το γλωσσικό κώδικα
- Προσελκύει το ενδιαφέρον
- Καλλιεργεί την παρατηρητικότητα, την ευαισθησία, τη φαντασία και την αισθητική
- Οξύνει την οπτική αντίληψη
- Αναπτύσσει την ενσυναίσθηση
- Δίνει αφορμές για αφηγήσεις
- Βελτιώνει την επικοινωνία
- Βοηθά στην πρόσληψη και αποκωδικοποίηση της πραγματικότητας

Η διδακτική παρέμβαση

Θεωρητικές βάσεις:

- Θεωρία πολυτροπικότητας του Kress (1996)
- Κοινωνική σημειωτική του Van Leewuen (1999)
- Κοινωνιογλωσσολογική θεωρία του Bernstein (1990)

Τάξη εφαρμογής: Γ΄ Γυμνασίου (2 φιλόλογοι)

Χαρακτηριστικά μαθητών:

- Μικτή πολιτισμική προέλευση
- Χαμηλές σχολικές επιδόσεις
- Μειωμένη συμμετοχή στο μάθημα

Στόχοι της παρέμβασης

Ενδυνάμωση της γλωσσικής και επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών:

- Κατανόηση πολυτροπικών κειμένων
- Διαμόρφωση κριτικής στάσης
- Ανάδειξη πολιτισμικού κεφαλαίου
- Δημιουργία ανοιχτού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος
- Λόγος για δικαιοσύνη και ανθρώπινα δικαιώματα

Μέθοδοι ερευνητικής προσέγγισης

- Συμμετοχική παρατήρηση
- Ανάλυση περιεχομένου
- Ανάλυση λόγου
- Ερευνητικά εργαλεία:
- Προφορικές και γραπτές εργασίες των μαθητών
- Σημειώσεις της καθηγήτριας

Διδακτικές πρακτικές

- ερευνητική μέθοδος
- κατευθυνόμενος διάλογος
- ιδεοθύελλα
- παιχνίδι ρόλων

Διδακτικά εργαλεία

- Δύο αφίσες: μετανάστευση, ξενοφοβία, ρατσισμός
- Εικ. 1 & 2: Ύπατη Αρμοστέία του ΟΗΕ
- Εικ. 3: Γραμματεία Νέας Γενιάς του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Τέσσερα Στάδια:

- Α. Επίδειξη Εικ. 1 (χωρίς γραπτά μηνύματα): ανάπτυξη αναπαραστάσεων
- Β. Επίδειξη Εικ. 2 (με γραπτά μηνύματα): προφορικός σχολιασμός
- Γ. Ιδεοθύελλα και παιχνίδια ρόλων
- Δ. Επίδειξη Εικ. 3: Γραπτές αναφορές των μαθητών.

Εικ. 1

**He would
if he could.**

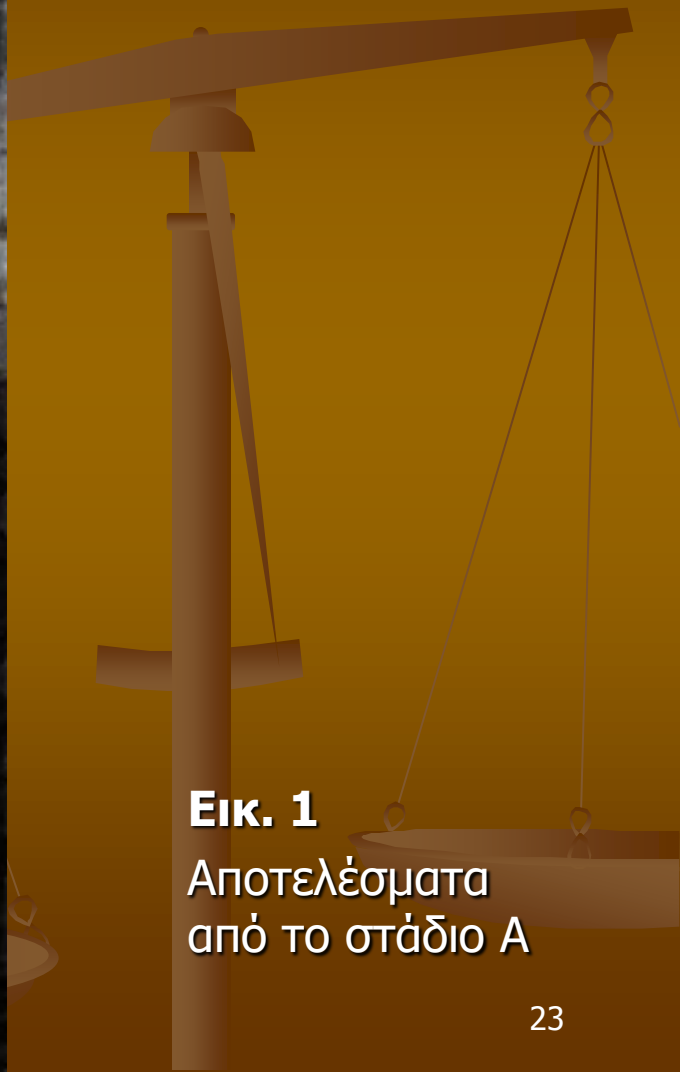

Εικ. 2

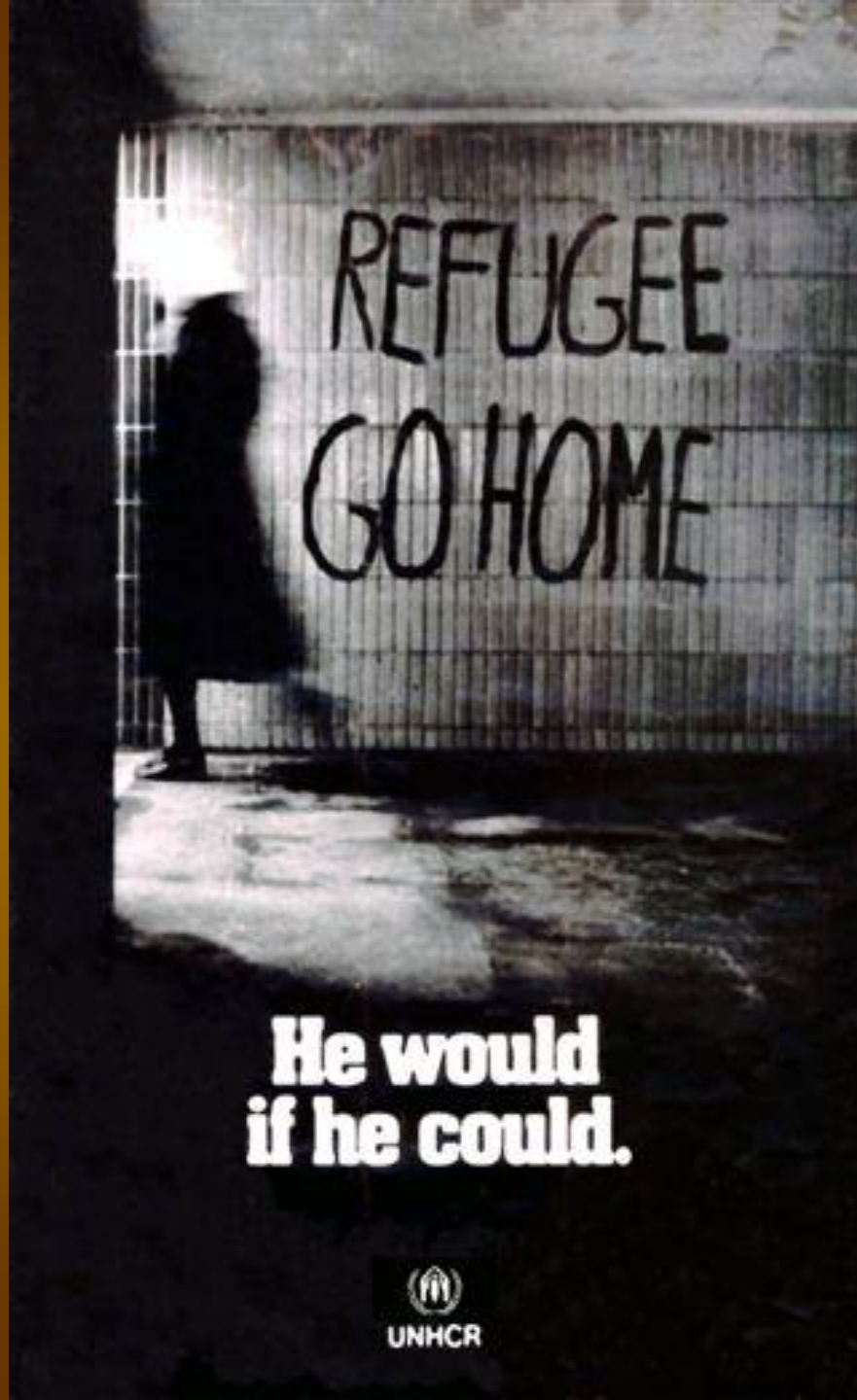

Εικ. 3

*«Αυτά τα μάτια που βλέπουμε στην εικόνα
μιλούν. Τι λένε;»*

Εικ. 1
Αποτελέσματα
από το στάδιο Α

Εικ. 2
Αποτελέσματα
από το στάδιο Β

Αναφορές ιδεοθύελλας:

- *«στεναχώρια», «μοναξιά», «πίκρα»*
- *«μπορεί κάποια στιγμή να βρεθούμε στην ίδια θέση»*
- *«μπορεί να μας φερθούν με τον ίδιο τρόπο»*

Αναφορές παιχνιδιού ρόλων:

- *α) – Έρχονται οι πρόσφυγες και παίρνουν τις δουλειές των Ελλήνων.*
- *– Μα πρέπει να βοηθήσουμε την οικογένειά μας, τα παιδιά μας.*
- *γ) – Πάνε πίσω στη χώρα σου.*
- *– Θέλω να καλυτερεύσουν οι συνθήκες της ζωής μου, να θεωρούμαι ίσος, να έχω δικαιώματα και ελευθερία.*
- *δ) – Κάποιοι σαν εσάς μας χαλάτε τη χώρα.*
- *– Δεν είναι σίγουρο ποιος τη χαλάει, μπορεί εσείς με τη συμπεριφορά σας.*

Αναφορές μαθητών για την Εικ. 3

- **Με τα μάτια του ρατσιστή:**

«Νιώθω μίσος για ανθρώπους διαφορετικούς από εμένα»

«Με αηδιάζει ένας άνθρωπος με διαφορετικό χρώμα και εθνικότητα, με διαφορετική θρησκεία»

- **Με τα μάτια του θύματος ρατσισμού:**

«Νιώθω οργή για αυτούς που με κρίνουν αρνητικά για την καταγωγή μου»

«Γιατί μας κάνετε να φοβόμαστε για το αύριό μας;»

- **Έννοιες ανωτερότητας και κατωτερότητας**

«Είναι ένας άνθρωπος που τα μάτια του λένε πως νιώθει ανώτερος από τους πρόσφυγες-μετανάστες»

- **Αιτίες ρατσιστικών αντιλήψεων**

«Μας κλέβετε τις δουλειές. Εσείς είστε άθεοι»

- **Θέματα περιθωριοποίησης, ψυχολογικής βίας, διακρίσεων.**

Συμπεράσματα

Διαπολιτισμική
διδασκτική

Εικονιστικός
γραμματισμός

Εμπλοκή
όλων των μαθητών

Άλλες
σημασιοδοτήσεις
για την Εικ. 1

Υπάρχει μόνο μία επικίνδυνη
μειονότητα: **οι ρατσιστές**

όλοι	διαφορετικοί
όλοι	ί σ ο ι

Οι νέοι από πάνω!
Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας
www.esyn.gr

Σημαιοδοτήσεις
για την Εικ. 3

Συμπεράσματα

Οι μαθητές:

- Αντιλήφθηκαν το ρατσισμό
- «Βρήκαν τις λέξεις»
- Ενεπλάκησαν ενεργά
- Ανέδειξαν το πολιτισμικό και γλωσσικό τους κεφάλαιο

Προτάσεις

- ⇒ Συστηματική χρήση πολυτροπικών κειμένων για ενεργοποίηση «σιωπηλών» μαθητών
- ⇒ Εμπλοκή του εκπαιδευτικού σε διαδικασίες αναστοχασμού (reflection: Schon, 1987)